Mariana Pândaru: poezia din inima ei

„Lumea aceasta / pare să fie / de jucărie...” Trăim vremuri în care poezia pare orfană şi rima nu-şi găseşte locul pe valurile mereu mai agitate ale zilelor. Undeva, cu ochii aţintiţi pe cer ori cu sufletul închinat minunilor lumii, versurile se nasc precum un copil aşteptat, blând ori neînchipuit de dureros. Mariana Pândaru este maica bună a literaturii hunedorene, un om care ştie să aline cuvintele, să le îmblânzească ori să clocotească verbul: “Timpul se dilată în preajma / noastră / şi ne dă libertatea să împânzim / văzduhul cu păsări viu colorate / ţâşnite direct din / inima noastră ca o rodie coaptă”.

Laura Oană

O urmăresc deseori cu privirea, încercând să-i descifrez taina – o femeie care se pierde uşor în fluxul străzii. Nimic din exterior nu ar putea să o scoată din anonimat, pentru că îi lipseşte dorinţa de a ieşi în evidenţă prin straie extravagante, coafuri elaborate ori gesturi ample. Mariana Pândaru este modestă, o însuşire nefirească pentru aceste vremi ale spectacolului. Prezenţa sa este ca o boare fină în pârjolul unei zile nebune de vară. Ea înoaşte codul de caniculă doar atunci când se dezlănţuie în poezie: “Voinţa mea este / să trec prin timpul de miere / cu tăcerea ngropată-n cuvinte. / Căci îngele - acest miracol al eţii - / îmi curge prin vene / i tăciunii aprinşi / Iar rănile, mile sunt atât de adânci / cât simt că n-am să mor ciodată”. Aşa au trecut este Mariana Pândaru 60 e ani de viaţă, între care, ei mai mulţi, în poezie: “Cei 0 de ani de ani au fost reşti pentru mine. Încă de e băncile şcolii, mi-am dat eama că acesta va fi destinul meu: cred că totul a nceput prin ‘68 şi, de atunci, umea mea este cea literară, cea a scrisului. Mi-am închinat toată viaţa acestei profesii pe care am încercat să o fac cu cât mai multă dăruire. Am lucrat cu tot sufletul”.
În tot acest timp, viaţa literară a judeţului a fost strâns legată de personalitatea Marianei Pândaru, botezată de presă “doamna poeziei hunedorene”. Ce a purtat-o către poezie? “Nu pot să neg că, pe lângă harul dat de Dumnezeu, a fost importantă pentru mine întâlnirea cu marea poezie a lumii. Lecţia ei m-a ajutat să înţeleg că drumul pe care am pornit nu e o joacă, nu e amuzament, ci o cruce cât se poate de grea”.

60+1 de poezii

Înconjurată de câţiva prieteni şi de volumele de versuri, poeta şi jurnalista a sărbătorit momentul simplu şi aşa cum se cuvine unui bun scriitor – prin lansarea unui nou volum. “Aproape linişte” a apărut la Editura DaniMar din Deva, în ediţie bilingvă română-engleză: “Este un volum surpriză chiar şi pentru mine. Debutul lui a fost undeva departe, în America, unde am o prietenă care, citind aceste poezii, a dorit să le traducă în engleză. Şi acesta este darul meu de 60 de ani: un volum care cuprinde 60+1 de poezii. Aşa s-a închegat ideea acestei cărţi, apoi un remarcabil scriitor, Theodor Marian, care este şi preot la Biserica Ortodoxă din New York, a scris prefaţa, iar traducătoarea volumului, poeta Maria Muguraş Petrescu, a scris postfaţa volumului. Împreună am dat drumul cărţii care se numeşte «Aproape linişte»”. Este o linişte care creează: în lumea misterioasă a poetei, vârtejurile zilei de azi se adâncesc potolind sau iscând sentimente: “Mariana Pândaru scrie poezie folosind cuvinte de foc. Ea se pune pe sine în vers ca ofrandă, adăugând văpaie văpăii cuvântului înainte de a-l trimite spre ceilalţi ca pe sămânţa menită să aducă rod însutit”, scrie Theodor Marian. Refugiat din cotidian, poetul rămâne un “sâmbure viu”: “Vinovaţi / nu suntem decât noi / cei care ascundem cuvintele / cei care alegem tăcerea / ca pe o armură încinsă / lăsând doar visul să hoinărească / de la unul la altul / sâmbure viu”.

Rime din coroane cu spini

Se naşte în 20 august 1952 la Pleşoi, în Dolj, dar se mută, din 1956, cu familia în Anina: “Eu vin dintr-o zonă teribil de frumoasă, aşezată în sudul Banatului. Ea se numeşte Anina. Acolo mi-am petrecut întreaga copilărie şi adolescenţă. Zonă de munte, unde ajungi străbătând Depresiunea Caraşului, cu dealuri albite de colilie, cu lumina prinsă în scoruşe şi mere fantastice. Anina, în care se amestecă ciudat şi aproape nefiresc, pădurile de liliac şi trandafir sălbatic, cu cele de pin şi de fag. Ce să-ţi spun? Este ţinutul meu de lapte şi de miere, pe care îl port mereu în suflet, oriunde m-aş duce. Acolo am trăit cea mai adevărată şi frumoasă poezie. De aceea cred că datorez foarte mult acelui loc unde am învăţat să mă bucur de lucrurile simple, de la fraga în floare, la cărarea îngropată în zăpada cât gardul, de la nopţile străluminate de armate de licurici, până la livezile bătute de floarea cireşilor sălbatici. Sunt sigură că, dacă n-aş fi trăit într-un asemenea paradis, poezia mea ar fi fost cu mult mai săracă. Poate nici n-ar fi fost”, mărturisea poeta.
În 1974, debutează în revista “Tribuna”, într-o pagină acordată Cenaclului “Flacăra” din Hunedoara, locul unde poeta “îşi activează rimele”: “Am ajuns la Hunedoara tocmai când în Cenaclul “Flacăra” din acest oraş se închega un puternic grup de tineri poeţi în jurul celor trei-patru consacraţi deja, maturi. Acest grup a dat naştere mai apoi la o adevărată şcoală de poezie. Am găsit în acest cenaclu acea atmosferă benefică oricărui începător în ale poeziei”. Mariana Pândaru socoteşte că puterea poeziei vine din “harul pe care ţi-l dă Dumnezeu” şi din “sublimul emoţiei trăită profund de poet”: “Dumnezeu / mi-a dat poezia / – coroană de spini / să pot traversa / mai uşor / deşertul acesta de viaţă / trăgând dupa mine / o cruce incandescentă / călcând eu – nisip / pe nisip”.

Scris cu foc

Într-o lume cenuşie, apăsată de vremurile grele şi captivă – precum castelul – în oraşul muncitoresc, Mariana Pândaru reuşeşte să se alăture celor asemenea: “...între ei, nici nu puteai rezista decât să fii într-o permanentă competiţie cu tine însuţi şi în acelaşi timp cu ceilalţi. Pentru că scrisul şi starea poetică erau trăite la cote maxime. Nimeni nu se juca de-a poetul. Sau cei care o făceau se pierdeau pe drum. Cenaclul era condus pe atunci de excelentul poet şi, mai ales, traducător Neculai Chirică, ce adeseori repeta în cenaclu vorba lui Maiorescu: “În cenaclu, vine cine vrea, rămâne cine poate... Aceasta era prin 1974”, îi povestea poeta lui Dumitru Dem Ionaşcu pentru volumul “Supravieţuitorii”. Versurile sale apar în mai toate revistele literare din ţară, apoi scrie în “Pasărea de foc”, o Antologie a Cenaclului Flacăra, apoi în altă antologie i se publică prima plachetă de sine stătătoare, “Macii pământului”. Se alătură şi unor cenacluri din Capitală, momente în care se întâlneşte cu scriitorii valoroşi ai momentului, precum Constanţa Buzea, Cezar Ivănescu ori Mircea Ciobanu, care scria în 1994: “Am urmărit scrisul acestei poete înainte ca el să devină prilej editorial. Versurile ei, publicate în presa literară, trădează prezenţa unei sensibilităţi încordate, aflată parcă mereu în căutarea unui cuvânt care să-i ascundă mai degrabă, decât să-i dezvăluie, neliniştea interioară”.
În 2007, în volumul “După căderea nopţii”, poeta scrie: “Dar, draga mea umbră / cu ochii de fosfor / tu nu vedeai cum din trupul meu / se desprind aripi de purpură / îndreptându-mă – în sfârşit liberă / spre câmpia deschisă”.

Folk, poezie, durere

Tânără, frumoasă, sensibilă şi talentată, Mariana Pândaru scrie şi cântă: “...muzică folk, îmi făceam singură textele şi muzica şi credeam că atât e să fie în ceea ce mă priveşte. Am citit în cenaclu ca poetă doar la insistenţele unor prieteni [...], apoi a venit o zi în care m-am desprins de imaginea mea de interpretă folk şi am urmat poezia. Mi-am dat seama că asta e zona cea mai potrivită neliniştii mele de om”, crede poeta care ştie că datorează muzicii apropierea de versuri “la ora când sufletul meu era ca o nebuloasă”.
Îşi doreşte să publice un volum, dar renunţă după ce versurile îi sunt ciuntite de

cenzura vremii. Preferă să se îndrepte către cei mici şi publică în 1987 un volum cu poezii pentru copii: “Dincolo de râu, câmpia”.
De atunci, Mariana Pândaru scrie mii, zeci de mii de versuri, iar în 1981 se căsătoreşte cu Valeriu Bârgău, poet recunoscut, împreună cu care, în anul 1991, înfiinţează Grupul de publicaţii Călăuza, care cuprinde: săptămânalul “Călăuza noastră”, Editura “Călăuza” şi revista de cultură “Ardealul literar”. Trăieşte o adevărată dramă când acesta se stinge, în 3 ianuarie 2006, apoi, după câţiva ani, trece prin coşmarul neputinţei şi, în final, închide săptămânalul. Suferinţa îi lasă urme adânci în suflet, vizibile în tristeţea privirii şi în versuri: “Viaţa noastră se duce / treptat - treptat / N-avem a ne reproşa / Decât că ne-am alungat / fericirea / cât mai departe / lăsând loc liber – / să ne terorizeze în voie / visul albastru”. Şi totuşi, sufletul de poet rămâne viu: “Eu una / n-am mai văzut atâta primăvară/ [...] / Iar eu / m-am făcut flacără / în crengile mâinilor tale”.

“Deasupra tuturor lucrurilor”

“Mariana Pândaru este o poetă excepţională, de forţă, foarte matură, a cărei expresie este fragilă şi viguroasă, în acelaşi timp”, crede Cezar Ivănescu despre cea care, de la debut, câştigă o mulţime de premii literare în ţară şi peste hotare, urmează cursuri de jurnalism, în 1996, devine membră a Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România, iar, în 2001, devine membră a Uniunii Scriitorilor din România. “De-a lungul acestor ani s-au adunat 12 cărţi. S-ar putea spune că nu sunt multe, s-ar putea spune că am fost cam risipitoare în aceşti ani, pentru că, de cele mai multe ori, m-am antrenat în munca această culturală, am fost alături de colegii mei cât timp am putut şi poate că am chiar neglijat un pic, nu scrisul, pentru că am scris, ci apariţia cărţilor”, a declarat poeta la ceas aniversar, dând un alt înţeles titlului “Aproape linişte”. Şi aproape o promisiune: “Sper că vârsta aceasta de 60 de ani mă va determina să trec peste acest prag şi să privesc mai serios apariţiile editoriale”.
Ca încurajare, cei de la Biblioteca Judeţeană “Ovid Densuşianu” Deva i-au pregătit şi o surpriză celei mai cunoscute poete din judeţ: o “Bibliografie” care se vrea o carte de vizită pentru toţi cei care doresc să o cunoască mai bine pe cea care “în calitate de editor, înfiinţează edituriile Călăuza şi DaniMar, ambele din Deva, şi aduce pe piaţa de carte lucrări de valoare din aproape toate domeniile: poezie, proză, memorialistică, eseuri, note de drum [...]. Acesta este palmaresul cu care poeta Mariana Pândaru se prezintă, la zi aniversară, în faţa iubitorilor de poezie, în faţa prietenilor care o îndrăgesc şi îi apreciază opera”, declară directorul instituţiei, Sebastian Bara, din partea căruia poeta a primit şi o diplomă de excelenţă pentru întreaga activitate literară şi pentru contribuţia sa la dezvoltarea culturii judeţului Hunedoara.
“A venit vremea / să ne luăm rămas bun / Nu mai sunt cuvinte / Nu mai sunt amintiri / Şi uite! Până şi vieţile noastre / se întind pe nisip / ca umbra în creştere / Risipindu-ne!”.